

9. Åsögatan 69

I en trappuppgång på Åsögatan på Södermalm, nästan vid Vitabergsparken i Stockholm bor tio familjer. Vi ska nu få träffa fyra av dem i några korta avsnitt.

Emma, Micke och Vilma

Emma är sambo med Micke, hon är 33 år och mamma till Vilma. Hon har varit föräldraledig med Vilma i nio månader men har nu gått tillbaka till sitt arbete som jurist. Familjen bor i en trerumslägenhet i trappuppgången på Åsögatan. De trivs jättebra i området och med grannarna.

Södermalm är den stadsdel där pappor tar ut mest föräldraledighet i hela landet. Den lokala tidskriften *Södermalmsnytt* har valt att skriva om detta och idag ska de intervjua Micke om hur det är att vara pappaledig på Södermalm. Micke och journalisten Irmeli träffas på den vegetariska restaurangen Hermans vid Slussen, bakom Katarinahissen. De tar för sig av buffén och sätter sig ute på terrassen som har utsikt över Slussen. Lilla Vilma har precis somnat i vagnen som står bredvid bordet. Det är en vacker höstdag och utsikten över vattnet är härförande.

Irmeli är nyutexaminerad från journalisthögskolan, hon har inga egna barn men hon har två nakenkatter eftersom hon är allergisk mot katthår. Irmeli startar bandspelaren och intervjun börjar.

Irmeli: Så hur länge har du varit föräldraledig nu?

Micke: Jag har precis påbörjat pappaledigheten (*Faktaruta 1*) och jag kommer att vara ledig i nio månader.

Irmeli: Vad gör du och Vilma på dagarna?

Micke: Vi går till parken och träffar andra barn och deras föräldrar. Ibland går vi på café. Jag dricker kaffe latte och värmer välling åt Vilma. Det är ju en del jobb hemma också förstås. Vi sköter tvätten och städningen. Vi handlar mat nästan varje dag på Ica Nära. Vilma är så förtjust i att hålla i matpaketen. Jag lägger dem i hennes knä i vagnen och hon hjälper till att lägga upp dem på bandet.

Irmeli: Hur är det att bo mitt i storstan med ett litet barn?

Micke: Det finns många parker och mycket barn här så det fungerar jättebra. Fastän hon är så liten har Vilma många kompisar. Hennes bästa kompisar är tvillingarna Edvin och Elin som brukar vara i parken varje dag tillsammans med sina pappor. Eftersom papporna har tvillingar får de extra föräldradagar och kan vara föräldralediga tillsammans. Det känns väldigt lyxigt tycker jag. Jag hade gärna varit föräldraledig tillsammans med Emma. Men nu kan vi ju vara tillsammans ibland på dagtid alla tre ändå eftersom Emma är ganska flexibel i sina arbetstider. När vi är lediga tillsammans, Emma och jag, brukar vi umgås med Edvin, Elin och deras pappor. Vi går på barnteater och äter vegetarisk korv.

Irmeli: När börjar Vilma på dagis?

Micke: Vi hade tänkt att hon ska börja när hon är ett och ett halvt år.

Irmeli: Har ni fått dagisplats?

Micke: Ja, det har vi. Det är samma dagis som Elin och Edvin ska gå på. Det heter Egalia och är ett dagis med genusinriktning (*Faktaruta 2*) och fokus på mångfald.

Irmeli: Hur tänkte ni när ni valde dagis? Det finns ju många att välja på.

Micke: Det är ju viktigt att välja ett bra dagis. Vi var på Egalia och hälsade på och det var jättefint. Vi tyckte om personalen, de verkade väldigt bra och arbetar med en genomtänkt genuspedagogik och det tycker vi är viktigt.

Irmeli: Tycker ni att det är ett stort steg att välja ett dagis med en viss inriktning?

Micke: Egentligen inte. För oss är det viktigt med genusmedvetenhet i vardagen och då känns det naturligt med ett dagis som har en sådan inriktning. Och så ligger det nära oss, det är ju också viktigt att tänka på så att man får vardagen att gå ihop.

Då vaknar Vilma och intervjun avslutas. Vilma skriker och Micke förstår att hon är hungrig. Han går och hämtar en barnstol och sätter Vilma vid bordet. Han plockar fram lite gröt i en burk. Men då får Vilma syn på något hon hellre vill ha. Barnen vid bordet bredvid äter en rawfoodglass. Vilma sträcker sig efter glassen och vrålar rakt ut. Micke ser ingen annan utväg än att resa sig och gå och köpa en likadan glass till Vilma. Sedan äter Vilma glass och gröt. Hon är nöjd och smackar högljutt. Rätt som det är kastar hon sig om halsen på Irmeli och ger henne en kladdig glasspuss. Irmeli skrattar och säger "vilket litet charmtroll du är".

Faktaruta 1: Könsneutral föräldraförsäkring sedan 1974

I Sverige har pappor uppmuntrats att vara föräldralediga med sina barn sedan 1970-talet. Vid gemensam vårdnad av barn har föräldrar rätt att vara hemma med föräldrapenning i 240 dagar var. 60 dagar vardera måste mamman och pappan använda själva, medan resten av dagarna kan fördelas fritt mellan föräldrarna. Det är vanligast att papporna påbörjar sin föräldraledighet när barnet är ett år. Det är fortfarande så att de flesta mammor tar ut den längsta perioden av föräldraledigheten. Men trenden är att pappor tar ut mer och mer föräldraledighet. Det är främst högutbildade par med bra inkomst som delar på föräldraledigheten. I en stadsdel som Södermalm med många medelklassfamiljer tar de flesta pappor ut mer föräldraledighet än de 60 dagarna som inte kan föras över till den andre föräldern.

Faktaruta 2: Förskola

I dagligt tal säger man "dagis" (kort för "dagem") om förskoleverksamhet. Förskola är något som alla barn i Sverige har rätt till från ett års ålder till och med det året de fyller sex år. Förskoleverksamhet kan bedrivas med en viss inriktning. En sådan inriktning är genusinriktning. Förskolan Egalia i Stockholm drivs med genuspedagogisk inriktning. Andra inriktningar är till exempel Ur och skur där barnen är utomhus större delen av dagen. Rullande dagis är en annan inriktning. Då har barnen en buss som de åker runt med till olika naturområden.

Faktaruta 3: Prins Daniel har också varit pappaledig

Prins Daniel och Kronprinsessan Viktoria har delat lika på föräldraledighetens för sitt första barn, dottern Estelle. När Estelle var sex månader gammal tog Daniel över föräldraledigheten och Viktoria började arbeta. Det är viktigt för det svenska

kungahuset att signalera att de är moderna och att de inte håller fast vid gamla familjetraditioner. Prins Daniel är den första svenska kungligheten som tagit ut pappaledighet.

Kattis och Klas

I trappuppgången på Åsögatan bor vegankollektivet Vegania. Kollektivet består av sju personer som har valt en vegansk livsstil. Medlemmarna i kollektivet är ansvariga för stadsodlingen på gården där de odlar kryddor såsom rosmarin, basilika, timjan och persilja. De odlar också sallad, tomater, morötter, rödbetor och mangold. De har också ett litet persikoträd. Alla i huset som är med och sköter odlingen får äta av skörden. Micke brukar vattna medan Vilma leker runt hans fötter.

Stadsodlingar är vanliga i Stockholm och de blir allt vanligare över hela landet. En stadsodling innebär att man producerar och konsumerar på samma ort och därmed bidrar till en hållbar livsstil. Man odlar mitt i staden eller i nära anslutning till den. Det kan ske på innergårdar, bakgårdar, tak och på ödetomter. Oftast ställer man upp pallkragar och fyller dem med jord och sätter frön. Odlingarna omfattar såväl bär som frukter, kryddor och grönsaker.

Odlingarna är ofta ganska små och man använder sällan maskiner för att så, rensa och skörda. Allt sker för hand. I staden blir det lite varmare mellan husen jämfört med på den omgivande landsbygden. Det gör att odlingssäsongen blir lite längre och man kan också odla mer exotiska saker. Oftast är stadsodlingarna helt ekologiska och skörden används för eget bruk. Det blir miljövänligt då transportererna minskar.

Odlingen på Åsögatan sköts på frivillig basis. De grannar i trappuppgången som anmäler intresse får vara med och vegankollektivet har huvudansvar. Det finns ett rullande schema för att vattna och rensa. Idag är det torsdag och det är Klas och Kattis från vegankollektivet som rensar i trädgårdslandet.

Plötsligt skriker Kattis till. Aaah! På ett av salladsbladen ser hon en mördarsnigel! Klas kommer springande barfota, sliter åt sig en kratta och pillar bort den lilla snigeln. Kattis andas ut.

Mördarsnigeln är ett skadedjur som äter upp och förstör både blommor och sådant man odlar i trädgårdar. Den sprider sig fort och kan orsaka mycket stor skada om de blir många.

Kattis: Vad skönt! Nu är hen (*Faktaruta 4*) död och kan inte göra mer skada, om inte hen har några snigelsyskon. Vad ska vi göra med den?

Klas googlar på sin telefon.

Klas: Nu har jag hittat en sida som heter Snigelakuten. Det står att vi kan lägga den i en burk med salt. Sedan slänger vi den i soptunnan när den är död.

Klas läser vidare.

Klas: Det står också att man kan plantera doftpelargoner. Doften hjälper till att hålla

mördarsniglar borta. Det hjälper tydligen också bra mot mygg.

Kattis: Vi måste samla alla odlarna till ett krismöte.

Klas: Ja, det måste vi göra. Då kan vi också ta upp frågan om vi ska köpa höns. Det har vi ju varit sugna på länge.

Kattis: Ja, det skulle vara väldigt trevligt med ett hönshus här på gården. Men hur skulle vi fördela äggen?

Klas: Vi måste ha ett rullande schema. Varje familj får tre ägg åt gången.

Det är tillåtet att ha djur såsom t ex grisar och höns i anslutning till stadsodlingar. Höns kan hjälpa till att äta skadedjur från buskar och träd samtidigt som de ger ägg. Ofta ordnas odlingsgrupper där familjer och enskilda personer kan odla tillsammans. Man ordnar också skördefesten som förenar grannar kring det gemensamma intresset att odla.

Det anordnas ofta kurser i stadsodling där man får lära sig om bevattning, plantering, och att tillverka sina egna planteringskärl. Det finns grupper på olika sociala medier där medlemmar kan dela information och få kontakt med varandra. Intresset för stadsodling följer ett allmänt växande intresse bland unga familjer att leva ekologiskt och nyttigt även i stadsmiljö.

Kattis och Klas har nu rensat färdigt i odlingarna. De vattnar lite och ställer i ordning redskapen. De konstaterar nöjt att både morötterna, mangolden och salladen har tagit sig bra. På det lilla persikoträdet ser det ut att komma frukt.

Kattis: Jag tycker vi ska ha ett kombinerat krismöte och skördefest och att vi ska ha det redan i nästa vecka. Vi får inte vänta för länge med att diskutera mördarsniglarna och frågan om vi ska skaffa höns.

Klas: Det låter som en bra idé. På skördefesten brukar alla komma. Vi kan göra förrätt med våra nyskördade rödbetor, till huvudrätt gör vi mangoldgratäng och till efterrätt rabarberpaj.

Kattis: Ja det låter som en jättebra idé! Kanon! Gud vad sugen jag blir nu. Nu tar vi lite lunch tycker jag och glömmer de otäcka sniglarna för en stund.

Faktaruta 4: Hen

"Hen" är ett könsneutralt personligt pronomen. Det kan användas då könstillhörigheten är okänd eller då man inte vill att den ska vara tydlig och uttalad av någon anledning. Ordet myntades redan 1966 inspirerat av det finska pronomenet "hän". Det är först under tidigt 2000-tal som det fått en större spridning. Ordet är fortfarande kontroversiellt men det vinner alltmer terräng.

Ria och Rio, Per och Jasmina

I trappuppgången på Åsögatan bor också Ria och Per. De är skilda och bor i varsin lägenhet med gemensam vårdnad om barnen Lova och Malva. Barnen bor varannan vecka hos Ria och varannan vecka hos Per. Ria har också barn i en tidigare relation, en son som heter Rio och han är 15 år. Rios pappa, Seppo, arbetar på en finlandsbåt och har en lägenhet i närheten av Värtahamnen. Varannan vecka bor Rio hos Ria.

Per har en relation med Jasmina som kommer från Iran och bor i Katrineholm. De har träffats på nätet, på en singelsajt. De ses varannan helg då de båda är barnfria. Då dansar de salsa, dricker vin och sjunger karaoke i vardagsrummet.

Nu är det helg och klockan är elva på kvällen. Per och Jasmina tittar på tv hemma hos Per. Det knackar på dörren. Ria står i trapphuset och är alldeles uppriven.

Per: Vad är det som har hänt Ria?

Ria: Det är Rio! Polisen kom hem med honom för en stund sedan. Han är jättefull och jag vet inte vad jag ska göra.

Per: Ojdå. Gör ingenting just nu utan låt honom sova. Vi pratar med honom imorgon bitti. Jasmina och jag kommer över i morgon. Jasmina arbetar ju på ungdomsmottagning och vet vad man ska göra och säga och så. Vi löser det hela i morgon.

Ria går in till sig. Nästa morgon ses de allihop hos Ria. Rio har vaknat men mår inte bra. Han sitter vid köksbordet utan att ha rört sin frukost.

Per: Vad hände igår egentligen? Var fick han spriten ifrån, Ria?

Ria: De hade fest hemma hos Seppo som inte var hemma. Det var en kompis till Rio som hade med sig en massa hembränt. Det kom så mycket folk att en granne ringde polisen.

Per: Är det sant Rio? Stämmer det att det var så det gick till?

Rio: Vi hade sagt till några kompisar att de kunde komma förbi. Men så hade de bjudit in fler kompisar och någon hade skrivit på nätet att det var fest. Det blev så mycket folk att det blev slagsmål i trappuppgången och någon ringde polisen.

Ria: Det här är andra gången den här månaden som du kommer hem i polisbil.

Rio: Ja men förra gången var det inte mitt fel. Det var en kompis som råkade slå sönder ett skyltfönster i centrum och då kom polisen. Det var ett misstag och det var inte jag som gjorde det.

Per: Varför slog han sönder ett skyltfönster? Hur kunde det vara ett misstag?

Rio: Hans tjej hade gjort slut och det blev bråk med hennes nya kille. Det var inte meningen att fönstret skulle gå sönder.

Jasmina: Rio, du behöver tänka på att socialen kan bli inblandad och det kan bli utredning när sådana här saker händer. Om du känner att du har svårt att säga nej till dina kompisar så tycker jag du ska vända till en vuxen.

Per: Du borde fundera på att byta kompisar tycker jag. Det strular bara till sig för dig när du umgås med dem du umgås med nu. Även om det inte är du som gör fel som går det ut över dig Rio.

När Rio var liten bodde Ria och Per tillsammans. Sedan de separerade har Per fortsatt att vara en viktig figur i Rios liv. I perioder har Rios pappa Seppo arbetat väldigt mycket och då har Per och Rio kommit varandra väldigt nära. Per föreslår att Rio ska komma och jobba hos honom några timmar i veckan i hans affär och på så sätt ta en paus från kompisarna ett tag.

Per: Jag behöver alltid hjälp och jag skulle tycka att det vore roligt om du kom och jobbade hos mig.

Rio: Ja kanske det. Vi får se. Usch, jag mår så dåligt, jag måste gå och lägga mig en stund.

Rio går och lägger sig. Per och Jasmina reser sig för att gå in till sig. Ria följer dem till dörren och Jasmina kramar om Ria.

Jasmina: Allt kommer att bli bra. Rio är en stark och fin kille. Men det är viktigt att bryta med gäng där de dricker alkohol och driver omkring, innan det går för långt. Jag har en väninna i Linköping, Lotta. Hennes dotter Cecilia var med i ett gäng under högstadietiden och ett tag därefter. Det höll på att gå riktigt illa. Men så såg hennes mamma till att hon fick byta skola och då kunde hon bryta med gänget. Hon fick en ny bästa kompis och nu går allting jättebra för henne.

Per: Vi får hjälpa Rio att bryta med gänget han hänger med. Om han jobbar hos mig tjänar han lite pengar och kan köpa den där cykeln han varit sugen på. Det blir bra för honom tror jag.

Faktaruta 5: Växelvis boende vid delad vårdnad

Att barn bor växelvis hos sina föräldrar efter separation blir allt vanligare. Den vanligaste formen av växelvis boende är när barnen bor varannan vecka hos vardera föräldern. Ungefär 35 % av barn till separerade föräldrar bor växelvis ungefär lika mycket hos båda föräldrarna.